

Відбір команди України
на XX Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

15 і 16 квітня 2023 р.

Розв'язки задач другого туру

1. Дорому-кокі

Першим іде підрядне речення, потім — головне.

Порядок слів: підмет — [додаток] — присудок. Якщо обидві частини речення мають однаковий підмет, то у головній його не повторюють.

Займенники:

	I особа	II особа	III особа
однина	na	ya	ina
множина	una		

Будова дієслова: корінь — [суфікс підмета] — [коли / поки].

Корені дієслів:

bo	підніматися
dairi	повернутися
iri*	їсти, пити
ne	спускатися
ni*	говорити
ru*	збирати
vare	спати

* вимагають додатка:

— гередаються при перекладі: **ita** — хмиз, **tauga** — банан;

— не передаються при перекладі: **ago** — слово, **iruku** — їжа, **koru** — вода.

Суфікси підмета (якщо підмети однакові, то суфікс додається лише до присудка головного речення):

	I особа	II особа	III особа
однина	-yaka	-yo	
множина	-yafa	-yadi	

Коли / поки з'являється лише у присудку підрядного речення:

	коли	поки
однаковий підмет	-si	-ga
різні підмети	-ma	-ri

Завдання 1:

9 **Ina boga koru iriyadi.**

Поки вони підіймалися, вони випили воду.

10 **Ya varesi boyo.**

Коли ти поспав, ти піднявся.

11 **Na dairiyakama ina tauga iriyo.**

Коли я повернувся, він з'їв банан.

12 **Ya ago niyadiri na iruku iriyaka.**

Поки ви говорили, я поїв.

Завдання 2:

13	Поки ми спали, ви поїли.	Una vareyafari ya iruku iriyadi.
14	Коли ти випив воду, ти спустився.	Ya koru irisi neyo.
15	Коли ви повернулися, я поспав.	Ya dairiyadima na vareyaka.
16	Поки він говорив, він зібрав хмиз.	Ina ago niga ita ruyo.

Завдання 3:

iruku	їжа
ago	СЛОВО, МОВА, МОВЛЕННЯ

2. Пракрит

Будова дієслова: корінь — час — підмет:

- час: $\emptyset$ = теперішній, **iṣy** = майбутній; минулий час утворюється нерегулярно;
- підмет: **-atu** = II ос. одн., **-ati** = III ос. одн., **-aṃti** = III ос. мн.

Напрямок письма: справа наліво. Кожен символ позначає склад, де основою є приголосні. Усі склади або відкриті, або закінчуються на **-ṃ** = ṃ .

$$rC = C + \text{ṛ}$$

$$Cy = C + \text{ṛ}$$

$$Cm = C + \text{ṃ}$$

$$\text{інакше: } C_1C_2 = \begin{matrix} C_1 \\ C_2 \end{matrix}$$

$$\acute{C} = C + \text{ḥ}$$

Позначення голосних (типовою голосною є **a**):

- **-i** — лінія, що перетинає символ (по вертикалі, горизонталі чи діагоналі);
- **-ṛ** — символ ṛ ;
- **-u** — кружечок у нижній лівій частині символу;
- **-e** — коротка лінія, що не перетинає символ;
- **-o** — довга лінія, що не перетинає символ.

Відповіді:

ṛṣ	tirsa	кобила, якою розраховуються
ṣṛ	vukta	сказав
ṣṃ	mṛta	помер
ṣṛṣṃ	kariṣyaṃti	зроблять
ṣṃṃ	mṛyati	помирає
ṣṃṃṃ	thiyanae	лишитися
ṣṃṃ	ichatu	хочеш
ṣṃṃṃṃ	agachiṣyati	прийде
ṣṃṃṃṃ	agachamṃti	приходять
ṣṃṃṃ	biṃṃnita	зламав
ṃṃ	cmaka	Цмака (ім'я)
ṣṃṃṃ	ichati	хоче
ṣṃṃṃ	jheniḡa	під опікою
ṣṃṃṃṃ	kariṣyatu	зробиш
ṃṃṃṃ	kartavya	треба зробити
ṃṃṃ	ṛna	борг
ṣṃṃṃṃ	ichamṃti	хочуть

3. Менська мова

Порядок слів:

[заперечення **cha**] — присудок — підмет — [прямий додаток] — [непрямий додаток]

Займенники:

	I особа	II особа	III особа ч. р.	III особа ж. р.
однина	mee	oo	eh	ee
множина	shin	shiu	—	

Суфікси непрямого додатка:

	I особа	II особа	III особа ч. р.	III особа ж. р.
однина	-ym	-yd	-ish (не додається до fo)	-ee
множина	-in	-iu	—	

Якщо непрямий додаток є займенником, то його записують як прийменник із відповідним суфіксом. Перед непрямыми додатками, вираженими іменниками, записують прийменник із суфіксом третьої особи. Конструкція власності у цій позиції виражається як *(прийменник)-(суфікс власника) е власність*. Між однорідними додатками ставлять сполучник **as**.

Перед іменниками ставлять артикль **y** (перед приголосними) або **yn** (перед голосними).

Майбутній час виражається у два способи:

- 1) Суфіксом дієслова **-ee**, якщо речення стверджувальне і підмет не є першою особою (**-e + ee = ee**).
- 2) Суфіксами дієслова **-ym** чи **-mayd** замість підметів першої особи **mee** та **shin** відповідно.

Словник:

Прийменники	
fo	під
j	з (кого)
h	до (напряма)
mar	з (ким)
r	до (приєднання)
ro	до (перед)
vo	від

Іменники	
doagh	бак
driaght	ланцюг
eaddagh	одяг
mac	син
ooyl	яблуко
peccagh	хтось
shuyr	сестра
tead	мотузка
ushtey	вода
vadran	світанок

Дієслова	
cloie	зіграти
coad	захистити
deayrt	пролити
glenn	протерти
(c/k/g)ow	забрати
kiangle	прив'язати
paag	поцілувати
tayrn	притягнути

У стверджувальних реченнях минулого часу перший звук дієслова замінюють його щільним відповідником (після першої літери дієслова дописують **h**; при цьому **k** замінюється на **c**). У заперечних реченнях перша літера дієслова одзвінчується.

Завдання 1:

13	Coadee ee y mac voym.	Вона захистить сина від мене.
14	Paagmaid eh.	Ми поцілуємо його.
15	Glennee oo marin.	Ти протреш із нами.
16	Gowee shiu y tead roee.	Ви заберете мотузку до неї.
17	Cha gloie shin.	Ми не зіграли.
18	Ghow mee y driaght voish e shuyr.	Я забрав ланцюг від його сестри.

Завдання 2:

19	Ти не пролив воду піді мною та під нею.	Cha deayrt oo yn ushtey foym as foe.
20	Він не прив'яже когось із нас.	Cha giangle eh peccagh jin.
21	Ми захистили сестру від тебе.	Choad shin y shuyr voyd.
22	Вона не притягне одяг (у напрямку) до мене.	Cha dayrn ee yn eaddagh hym.
23	Ви не поцілуєте сестру до нас.	Cha baag shiu y shuyr roin.
24	Ти не зіграєш із нею та з його сестрою.	Cha gloie oo maree as marish e shuyr.

4. Харачии і гран-кулі

Неносовому **ε** у харачии відповідає **e** у гран-кулі, а неносовому **ɔ** — **o**.

М'які приголосні у харачии відповідають приголосним із дужкою знизу (зубним звукам) у гран-кулі.

Серед успадкованих слів:

- носовим звукам у харачии відповідають дзвінки проривні у гран-кулі;
- дзвінком приголосним у харачии відповідають глухі у гран-кулі, а глухим — відсутність приголосного (при цьому огубленість переходить у самостійний приголосний **w**);
- значення: дієслова чи базові поняття.

Серед запозичених слів:

- частина слів збігаються повністю;
- дзвінкість приголосних зберігається;
- значення: переважно пристрої чи сільськогосподарські поняття.

Завдання 1:

Запозичення виділено кольором.

Харачии	Гран-кулі	Переклад
mē	bē	рука, гілка
b ^w ii	b ^w ii	сорт таро
n ^ɔ ɔ	d ^ɔ ɔ	верхівка
ciɔ	tiio	вид птаха
k ^w ie	wie	дощ
b ^w iya	p ^w iya	тхнути
gɔ	koo	нудити
pɛnā	pɛnā	щогла
p ^w ārɔ	p ^w ārɔ	обробляти поле таро
dāē	dāē	тверде дерево для списокидалки
g ^w a	g ^w a	вторинний паросток ямсу

Харачии	Гран-кулі	Переклад
ñā	ɖā	загатити (заповнити)
p ^ɔ	ɔ	яма
ji	ɖi	зброя
gɛ	ke	ти
ka	a	ворог
ci	i	стрибати
bu	pu	запах
kā	kā	худорлявий
ni	ni	розчищати поле
ba	ba	варені стебла таро
katara	katara	різьблена фігура на порозі

Завдання 2:

Харачии	Гран-кулі	Переклад
p ^w ii	wii	відкрити
dia	tia	зіпсований
ŋũ	gũ	рухати
kẽ	ẽ	горіти
dɔɔ	too	земля
ji	ɬi	нянчити

Харачии	Гран-кулі	Переклад
ga	ga	різати по дереву
dɔɔ	doo	очеретяна флейта
саа	ɬaa	сяяти
p ^w ẽ	p ^w ẽ	морська черепаха
сєє	ɬee	край рогожі
ñɔɔ	ɬɔɔ	п'яний

5. Арара

Назва родича залежить від його статі, дому та відносного покоління:

Власний дiм	iнший дiм	Чоловiк	Жiнка
на 2 поколiння старше	на 1 поколiння старше	itamko	jengpi
на 1 поколiння старше	те ж поколiння	iwon*	jeme
те ж поколiння	на 1 поколiння молодше	ibin	jenaruam
на 1 поколiння молодше	на 2 поколiння молодше	imre(n)	

* але бiологiчного батька називають **papa**.

Для утворення множини до слова додають суфiкс **-(n)engam**. Слово **jenaruam** саме є формою множини (в однинi у задачi не трапляється).

Завдання 1:

1	Arapuka	6	Mandau	11	Karaja
2	Poti	7	Iaut	12	Kaiana
3	Iptximaum	8	Tjeli	13	Kubenete
4	Tiapko	9	Riten	14	Kowik
5	Tema	10	Tintim	15	Tixibie

Завдання 2:

Kowik щодо **Txana**: **imre(n)**.

Iptximaum щодо **Kubenete**: **itamko**.

Poti щодо **Kaiana**: **jengpi**.